

Obiect. 3^a. Scientia est circa res unius generis, sed metaphysica est scientia de ente. Ergo ens est genus.

Resp. Scientia est circa res unius generis *scibilis*, quod est genus late dictum, *Conc.* est circa res unius generis *praedicabilis*, quod est genus stricte dictum, *Nego. Conc. min. Nego conseq.*

Obiect. 4^a. Quod praedicatur de pluribus differentibus specie, *in quid*, est genus. Atqui ens praedicatur de pluribus differentibus specie, *in quid*. Ergo ens est genus.

Resp. *Dist. mai.* Si praedicatur tantum de illis, *Conc.*; si praedicetur etiam de rebus aliorum praedicamentorum, *Nego. Contrad. min.* Ens praedicatur transcendentaliter de rebus etiam aliorum praedicamentorum, *Conc.*; praedicatur tantum de pluribus differentibus specie, *in quid*, *Nego. Nego conseq.*

Obiect. 5^a. Omnes conceptus entium resolvuntur in ens in communi et ab eo per additiones descendendo resultant. Atqui notio in qua ceterae conceptiones resolvuntur, et a qua per additiones descendendo resultant, est notio generica vel univoca. Ergo ens est notio generica vel univoca.

Resp. *Dist. mai.* Si resolvantur per abstractionem proprie dictam, et resultant per additiones proprie dictas, *Conc.* Si per abstractionem et additiones improprie dictas, *Nego. Contrad. min.* Notio entis abstractur et contrahitur per abstractionem et additiones improprie dictas, *Conc.*; proprie dictas, *Nego conseq.* Solutio patet ex Thesi V.

QUAESTIO III.

DE ANALOGIA ENTIS.

PRAENOTIONES.

36. Ne bis idem agamus, notiones supponimus quas de variis analogiis in Logica tradidimus. Huc itaque sunt referenda quae ibi diximus a num. 29. ad 40. Addimus tantum ea, quae discrimen spectant inter univoca et analoga logica et univoca atque analoga physica.

37. **Discrimen inter univoca atque analoga logica et univoca atque analoga physica.**

a) **LOGICE UNIVOCA** dicuntur ea, quorum nomen commune est, ratio autem per nomen significata est *simpliciter eadem secundum intentionem*, etiamsi *secundum esse reale* sit in diverso gradu perfectionis. Sic ratio animalis abstracta ab *homine* et a *formica* est *simpliciter eadem secundum intentionem*, quia importat substantiam corpoream, viventem, sensitivam, sed a parte rei, idest *secundum esse reale*, perfectius participatur ab *homine* quam a *formica*.

b) **PHYSICE UNIVOCA** dicuntur ea, quorum nomen commune est, ratio autem per nomen significata, est *simpliciter eadem tum secundum intentionem*, *tum secundum esse reale*. Ideo animal dictum de homine et formica, quamvis sit logice univocum, est physice analogum.

Ratio huius discriminis est, quia Logica considerat res tantum quatenus sunt in intellectu; quum versetur circa secundas intentiones, Physica autem considerat res quatenus sunt in suo esse reali existentes.

c) **LOGICE ANALOGA** sunt ea, quorum nomen commune est, ratio autem per nomen significata est *simpliciter diversa non solum secundum esse, sed etiam secundum intentionem*; attamen est *eadem secundum quid vel tantum secundum intentionem* (ut contingit in analogia attributionis); *vel tum secundum esse tum secundum intentionem* (ut contingit in analogia proportionalitatis propriae).

38. **Corollarium 1.** PHYSICE ANALOGA sunt non solum ea omnia quae sunt logice analogia, sed etiam ea, quae licet sint simpliciter eadem secundum intentionem, sunt tamen diversa secundum esse.

Corollarium 2. ANALOGIA PHYSICA latius patet, quam ANALOGIA LOGICA; et ideo omnia ea quae sunt logice analogia sunt etiam analogia physice, sed non viceversa. Quare *ens* quod est logice analogum est etiam physice analogum.

39. Haec ita S. Thomas proponit (1): « Dicendum quod aliquid dicitur secundum analogiam tripliciter: *vel secundum intentionem tantum et non secundum esse*; et hoc est quando una intentio refertur ad plura per prius et posterius, quae tamen non habet esse nisi in uno, sicut intentio sanitatis refertur ad animal, colorem et diaetam diversimode, secundum prius et posterius; non tamen secundum diversum esse, quia esse sanitatis non est nisi in animali. *Vel secundum esse et non secundum intentionem*; et hoc contingit quando plura parificantur in intentione alicuius communis, sed illud commune non habet esse unius rationis in omnibus, sicut omnia corpora parificantur in intentione corporeitatis. Unde *Logicus* qui considerat intentiones tantum, dicit hoc nomen *corpus* de omnibus corporibus univoce praedicari; sed esse huius naturae non est eiusdem rationis in corporibus corruptibilibus et incorruptibilibus. Unde quantum ad *Metaphysicum* et *Naturale*, qui considerant res secundum suum esse, nec hoc nomen *corpus* nec aliquid aliud dicitur univoce de corruptibilibus et incorruptibilibus, ut patet 10. Metaph. (text. 5.) ex Philosopho et Commentatore. *Vel secundum intentionem et secundum esse*; et hoc est quando neque parificantur in intentione communi neque in esse, sicut ens dicitur de substantia et accidente etc. »

(1) In I. Sent. Dist. 15. q. 5. a. 2. ad 1.

THESIS VII.

Ens non est pure aequivocum, neque univocum; sed quatenus sensu communissimo absolute accipitur pro habente suum esse, est analogum secundum proportionalitatem proprie dictam.

PROBATUR PRIMA PARS.

(*Ens non est pure aequivocum*).

40. I. Nam pure aequivoca sunt ea quorum nomen commune est, ratio autem per nomen significata est omnino diversa. Atqui ratio significata per nomen ens, quamvis sit simpliciter diversa in entibus, tamen est secundum quid eadem, nempe proportionaliter (ut ex inferiori dicendis patebit). Ergo ens non est pure aequivocum.

II. Ex pure aequivoco assumpto ut medio termino syllogismi, nequit illatio recte inferri. Atqui ex nomine et notione entis assumptis tamquam medio termino, recte conclusio infertur: Ex. gr. quum arguo: Omne ens est bonum. Sed substantia est ens. Ergo substantia est bona; recte argumentor. Ergo ens non est pure aequivocum.

III. Ubi est pura aequivocatio, nomen aequivocum non imponitur ad significandam ullam habitudinem vel similitudinem inter aequivocata. Sic nomen canis dictum de constellazione caelesti et de animali latrabili non imponitur ad significandam ullam habitudinem vel similitudinem inter stellas et canem terrestrem. Atqui nomen ens imponitur ad significandam habitudinem et similitudinem quamdam, quae intercedit inter entia. Ergo nomen ens non est pure aequivocum.

PROBATUR SECUNDA PARS.

(*Ens non est univocum*).

41. I. Univoca sunt ea quorum nomen commune est, ratio autem per nomen significata est *simpliciter eadem*. Atqui ratio significata per nomen ens, nempe habens esse, est simpliciter diversa in entibus, quum esse sit ultima actualitas uniuscuiusque, per quam unum differt ab alio. Ergo ens non est univocum.

II. Univoca sunt ea quae habent eamdem habitudinem ad esse. Sic ea quae convenient in eodem genere vel specie, quatenus ita convenient, univocam praedicationem suscipiunt; ex. gr. Petrus in quantum homo, suscipit univocam praedicationem *hominis* cum caeteris hominibus; in quantum animal suscipit univocam praedicationem *animalis* cum caeteris animantibus etc., non autem in quantum est *hic homo* seu in quantum est *Petrus*, quia per sua principia individualia distin-

guitur ab omni alia re. Iamvero habitudo Dei ad suum esse, quae est habitudo identitatis, est diversa ab habitudine creaturae ad suum, quae est habitudo participationis; similiter habitudo substantiae ad esse, quae est *habentis esse per se seu in se*, est alia ab habitudine accidentis ad esse, quae est *habentis esse in alio*; tandem habitudo uniuscuiusque individui ad suum esse, quae est *habentis esse correspondens principiis individualibus* est diversa ab habitudine alterius individui ad suum esse individuale. Ergo impossibile est ut nomen *ens* quod significat has diversas habitudines sit nomen univocum.

III. Tandem argumenta allata in Thesi 6. ad demonstrandum *ens non esse genus*, facile aptari possunt ad demonstrandam hanc partem huius Thesis, nempe ens non esse univocum.

PROBATUR TERTIA PARS.

(*Ens quatenus sensu communissimo absolute accipitur pro habente suum esse est analogum secundum proportionalitatem proprie dictam*).

42. I. Notio quae importat convenientiam plurium in *unitate similitudinis habitudinum* uniuscuiusque ad formam sibi intrinsecam, sed simpliciter diversam a forma alterius, non est notio univoca sed analogica secundum proportionalitatem proprie dictam (ut constat ex dictis de hac analogia in Log. min. n. 35.). Atqui talis est notio entis, quatenus importat id quod habet suo modo esse, idest vel *in se* vel *in alio*, vel *ut quod vel ut quo*, vel *per essentiam* vel *per participationem* etc. Esse enim unius rei, quum sit maxime determinatum differt ab esse alterius, et est maxime intrinsecum unicuique, utpote ultima actualitas omnis realitatis quae est in re. Ergo notio entis est analogia secundum proportionalitatem propriam.

II. Nomen analogum secundum proportionalitatem propriam est huiusmodi, ut importet notionem simpliciter diversam sed proportionaliter eamdem. Tale est ex. gr. nomen *principium* dictum de corde et de fundamento. Quamvis enim alio modo sit cor principium vitae, quam fundamentum principium domus; tamen recipiunt hoc nomen, quatenus convenient in quadam proportionali aequalitate; videlicet quemadmodum fundamentum sustentat domum, quae mediante resistantia fundamenti stat, similiter cor sustentat vitam animalis, quod mediante motu cordis moveri potest organice vitaliter. Unde haec aequalitas non est simpliciter dicta duorum terminorum, sed est aequalitas secundum quid dicta seu duarum proportionum habentium terminos vel re vel ratione diversos. Atqui id contingit in significatione nominis *ens*, quatenus importat *id quod habet suo modo esse*. Ideo enim Deus et creatura, substantia et accidentis dicuntur entia, quia, quemadmodum Deus per esse identificatum cum sua essentia suo modo existit; similiter creatura per esse receptum in sua essentia, suo modo existit; et

quemadmodum substantia habendo *esse in se*, suo modo existit; similiter accidens habendo *esse in alio*, suo modo existit. Quae convenientia, ut patet, non est in eadem forma, sed in eadem habitudine proportionali, non quantitativa sed transcendentali. Ergo nomen ens est nomen analogum secundum proportionalitatem propriam, non metaphoricam, quia nomen, a quo denominatur ens, desumitur a forma intrinseca unicuique analogato, nempe ab actu essendi (cfr. Log. min. n. 37.).

OBJECTIONES CONTRA PRIMAM PARTEM.

43. Obiect. 1^a. Ubi nulla est similitudo, nihil potest praedicari, nisi pure aequivoce. Sed inter substantiam et accidens nulla est similitudo, cum similitudo sit rerum differentium eadem qualitas. Ergo ens dicitur pure aequivoce de substantia et de accidente.

Resp. Dist. mai. Ubi nulla est similitudo, neque secundum formam eiusdem rationis, neque proportionalitatis, neque ordinis, *Conc.*; ubi est aliqua ex hisce similitudinibus, *Nego. Contrad. min.* Inter substantiam et accidens nulla est similitudo secundum formam eiusdem rationis, *Conc.*; nulla est similitudo proportionalitatis et ordinis, *Nego. Dist. rat. addit.* Similitudo stricte dicta seu secundum formam eiusdem rationis, est eadem qualitas idest convenientia in eodem gradu perfectionis, *Conc.*; similitudo latius dicta, seu proportionalitatis vel ordinis, *Nego. Nego conseq.* (1).

Obiect. 2^a. Plus differunt substantia et accidens, quae in nullo genere convenient, quam canis latrabilis et marinus, qui convenient in eodem genere. Sed canis latrabilis et marinus pure aequivocantur, in nomine canis. Ergo a fortiori substantia et accidens pure aequivoce dicuntur entia.

Resp. Conc. mai. Dist. min. Canis latrabilis et marinus aequivocantur in nomine canis, quia hoc nomen non est impositum ad significandam aliquam rationem in qua convenient, *Conc.*; quia nulla ratio communis in eis dari possit, quae alio nomine significetur, *Nego. Nego conseq.* Etenim nomen ens imponitur ad significandam aliquam rationem secundum quid communem, in qua substantia et accidens convenient.

Obiect. 3^a. Dicit Porphyrius (*Isagoge* c. 3.): Si quis omnia *entia* vocet, aequivoce nuncupabit et non univoce. Ergo ens dicitur aequivoce de substantia et accidente.

Resp. Dist. antec. Si quis omnia vocet *entia*, nuncupabit aequivoce a consilio, idest analogice, *Conc. aequivoce a casu*, idest pure aequivoce, *Nego.*

(1) Cfr. Alamann. Sum. Phil. 4. p. q. 3. a. 1. 2.

Obiect. 4^a. Proprium est nominis pure aequivoce nullam dicere unitatem conceptus. Atqui ens nequit importare unitatem conceptus; secus praedicamenta non essent primo diversa. Ergo ens est pure aequivocum.

Resp. Conc. mai. Dist. min. Ens nequit importare unitatem absolutam conceptus, *Conc. unitatem proportionalem. Nego. Dist. rat. addit.* Praedicamenta non essent primo diversa si unitas conceptus entis esset absoluta seu simpliciter dicta, *Conc. si est proportionalis, seu secundum quid dicta, Nego.*

OBJECTIONES CONTRA SECUNDAM PARTEM.

(Etiam quoad has obiectiones conferantur Alamannus et Cajetanus locis citatis et S. Thomas) (1).

44. Obiect. 1^a. Mensura et mensuratum sunt eiusdem rationis. Sed Deus est mensura creaturarum, in quantum creature sunt entia. Ergo ens importat rationem eamdem, et ideo est univocum.

Resp. Dist. mai. Mensura proprie dicta, *Conc. Mensura impropre dicta, subdist.*; debent esse rationis proportionaliter eiusdem, *Conc. simpliciter eiusdem, Nego. Contrad. min.* Est mensura impropre dicta, *Conc.* est mensura proprie dicta, quae invenitur in praedicamento quantitatis, *Nego. Nego conseq.* Quum id quod est primum vel minimum in genere quantitatis, ut unitas vel palmus, assumpta sint ad mensurandos numeros vel extensiones, nomen mensura translatum est ad significandum id quod est primum, vel perfectissimum vel causa in quolibet genere ut in qualibet perfectione. Qui secundus sensus est translatius et impropus vocis *mensura*. Quum igitur Deus sit suprema causa omnium entium, continens eminenter perfectiones suorum effectuum, dicitur impropto sensu mensura entium (2).

Obiect. 2^a. Quae communicant in forma, sunt univoca. Sed Deus et creatura communicant in forma entis, nempe in entitate. Ergo sunt univoca.

Resp. Dist. mai. Quae communicant in forma eiusdem simpliciter rationis, *Conc. rationis non simpliciter eiusdem, Nego. Contrad. min. Nego conseq.*

Obiect. 3^a. Similia dicuntur ea quae convenient in forma eiusdem simpliciter rationis. Sed creature dicuntur assimilari Deo. Ergo communicant in forma eiusdem simpliciter rationis.

Resp. Dist. mai. Quae convenient in forma eiusdem simpliciter rationis dicuntur similia stricto sensu, *Conc. lato tantum sensu, Nego.*

(1) 1. p. q. 13. a. 5. et qq. dd. de Pot. q. 7. a. 7.

(2) Cfr. S. Th. in 1. Sent. Dist. 8. q. 4. a. 2. ad 3.

Contrad. min. Creaturae dicuntur lato sensu assimilari Deo, *Conc.* stricto sensu, *Nego*.

Obiect. 4^a. Nihil cognoscitur nisi per speciem unius rationis. Sed Deus per suum esse cognoscit omnia entia. Ergo Deus est ens eiusdem rationis cum caeteris entibus, et idcirco ens dicitur univoce de Deo et creaturis.

Resp. Dist. mai. per speciem unius rationis *in essendo*, *Nego*. Per speciem unius rationis *in repraesentando*, *subdist.* quatenus debeat re praesentare rem sicuti est, *Conc.* quatenus limitari debeat ad eam rem tantum re praesentandam, *Nego*. *Dist. min.* Deus cognoscit res per suum esse, tamquam per speciem superexcedentem perfectione et comprehensione sua omnes res cognitas, *Conc.* tamquam per speciem limitatam ad aliquod genus rerum cognoscendum. *Nego*.

Obiect. 5^a. Intellectus potest esse certus de aliquo quod sit ens, et potest dubitare utrum sit substantia vel accidentis. Atqui conceptus certus nequit esse idem ac conceptus dubius. Ergo conceptus entis est diversus a conceptibus substantiae et accidentis, ac proinde est univocus (1).

Resp. Conc. mai. *Dist. min.* nequit esse idem, eo quod diverso modo re praesentat eamdem rem, *Conc.* eo quod conceptus dubius debeat semper se habere ad conceptum certum ut ratio simpliciter abstracta, et non aliquando, ut in casu nostro, tamquam conceptus confusus ad conceptum distinctum eiusdem realitatis et formae, videlicet ut ratio abstracta abstractione improprie dicta, *Nego*. Solutio patet ex dictis in Quaest. II. de descensu entis ad sua inferiora. Caeterum ad hanc et similes obiectiones solvendas, prae oculis habeant inferiora univocorum contineri in suis superioribus tantum *in potentia*, sic species continetur in suis generibus; inferiora autem entis contineri in ratione analogice communi entis *in actu sed confuse*. Id autem contingit, quia ratio entis non est *simpliciter* una sed tantum *proportionaliter*. Unde *conceptus distincti* entis sunt tot, quot sunt inferiora eius.

OBIECTIONES CONTRA TERTIAM PARTEM.

45. Obiect. 1^a. S. Thomas passim docet ens dici de accidente secundum ordinem dependentiae a substantia, et de creatura secundum ordinem dependentiae a Creatore. Atqui sub hoc respectu ens esset analogum secundum attributionem. Ergo ens non est analogum secundum proportionalitatem.

Resp. Dist. mai. S. Thomas haec docet quando accipit *ens* vel *in sensu primario pro eo quod habet esse ut quod*, vel *in sensu formaliter eminenti pro habente ipsam plenitudinem essendi*, *Conc.* quando accipit

(1) Scotus in I. Sent. Dist. 8. q. 2.

ens absolute *in sensu communissimo pro habente suo modo esse*, *Nego*. *Contrad. min.* *Nego* conseq. Solutio melius patebit ex dicendis in Thesi VIII et IX. Ad S. Thomam quod attinet, in diversis locis diversimode loquitur pro diversa acceptione nominis ens (1).

Obiect. 2^a. Si ens diceretur proportionaliter de Deo et creatura, deberet intercedere inter esse divinum et esse creatum determinata proportio. Atqui inter infinitum et finitum nulla intercedit determinata proportio. Ergo ens nequit dici proportionaliter de Deo et creatura.

Resp. Dist. mai. Si esse divinum et esse creatum essent termini eiusdem proportionis, *Conc.* Si sunt termini diversarum proportionum, *Nego*. *Conc. min.* *Dist. conseq.* Ens nequit dici proportionaliter de Deo et creatura per modum simplicis proportionis, quae nempe viget inter duos terminos eiusdem proportionis et importat determinatum excessum unius termini super alium, *Conc.* nequit dici proportionaliter per modum proportionalitatis, quae viget inter duas proportiones diversas, habentes terminos omnino diversos, *Nego*.

Simili cuidam obiectioni ita occurrit S. Thomas (2). « Ad quartum dicendum, quod aliquid dicitur proportionatum alicui dupliciter. Uno modo quia inter ea attenditur *proprio*; sicut dicimus quatuor proportionari duobus, quia se habet in dupla proportione ad duo. Alio modo per modum *proportionalitatis*; ut si dicamus sex et octo esse proportionata; quia sicut sex est duplex ad tria, ita et octo ad quadruplex; est enim *proportionalitas similitudo proportionum*. Et quia in omni proportione attenditur habitudo ad invicem eorum, quae proportionari dicuntur secundum aliquem determinatum excessum unius super alterum; ideo impossibile est infinitum aliquod proportionari finito per modum proportionis. Sed in his quae proportionata dicuntur per modum proportionalitatis, non attenditur habitudo eorum ad invicem, sed similis habitudo aliquorum duorum ad alia duo; et sic nihil prohibet proportionatum esse infinitum finito: quia sicut quoddam finitum est aequale cuidam finito: ita infinitum est aequale alteri infinito; et secundum hunc modum oportet esse proportionatum medium ei quod per ipsum cognoscitur; etc. » Revocentur in mentem quae dimus in Logica n. 35.

Obiect. 3^a. Si ens diceretur secundum proportionalitatem de Deo et creatura, ens esset superius Deo. Sed nihil potest esse superius Deo. Ergo ens non dicitur de Deo et creatura secundum proportionalitatem.

Resp. Dist. sequel. maioris. Esset aliqua natura superior Naturā Divina, *Nego*. Esset notio universalis improprie dicta, quae extenderetur analogica praedicatione proportionalitatis propriae ad ipsum Deum, *Conc.*

(1) Cfr. qq. dd. de Veritate quaest. 2. art. 11.

(2) QQ. dd. de Verit. q. 2. art. 3. ad 4.

Contrad. min. Nihil potest esse naturā superius Deo, *Conc.* notionē, *subdist. simpliciter* idest tamquam notio universalis proprie dicta, *Conc. secundum quid, adhuc subdist.* secundum analogiam attributionis, *Conc. secundum analogiam proportionalitatis, Nego.* Hanc enim analogiam nullam importare *superioritatem* proprie dictam in conceptu analogico ex antedictis patet.

Obiect. 4^a. Analogia proportionalitatis importat aliquid metaphorae. Sed ens non dicitur metaphorice de suis inferioribus. Ergo ens non dicitur secundum analogiam proportionalitatis.

Resp. Dist. mai. Analogia proportionalitatis impropriae, *Conc. propriae, Nego.* *Conc. min. Dist. conseq.* ens dicitur secundum analogiam proportionalitatis propriae, *Conc. impropriae, Nego.* Solutio patet ex dictis in Logica nn. 36. et 37.

THESIS VIII.

Nomen ens dicitur etiam secundum analogiam attributionis de substantia et de accidentibus, quatenus haec in linea entis dicunt ordinem dependentiae ad substantiam.

PROBATUR.

46. Nomen analogum secundum attributionem est, quod convenit pluribus propter ordinem ad unum, cui principaliter competit. Atqui nomen ens competit accidentibus propter ordinem eorum ad substantiam, cui per se et absolute competit. Etenim substantia habet essentiam cui competit esse per se et in se, tamquam proprium subiectum actus essendi; accidentia autem habent essentiam cui non competit esse per se et in se, sed in alio idest in substantia tamquam in subiecto, ita ut dicantur potius entis entia, quam entia. Ergo nomen ens dictum de substantia et de accidentibus est analogum secundum attributionem, ita ut substantia sit princeps analogatum, accidentia autem sint analogata secundaria. Hanc autem analogiam attributionis inter substantiam et accidentia esse unius ad alterum patet ex eo quod accidentia dicuntur entia dependenter a substantia, haec autem dicitur ens absque tali dependentia (1).

OBJECTIONS.

47. **Obiect. 1^a.** Si nomen ens non solum esset analogum secundum proportionalitatem propriam, sed etiam secundum attributionem, haberet diversas significaciones. Sed nomen habens diversas significaciones

(1) Cfr. S. Th. in IV. Metaph. Lect. 1.

est mere aequivocum. Ergo nomen ens nequit dici analogum secundum utramque analogiam.

Resp. Dist. sequel. mai. haberet significaciones omnino diversas, *Nego*; haberet significaciones partialiter diversas, quae fundare valeant diversas analogias, *Conc. Contrad. min. Nego conseq.* Nomen ens denominatur ab actu essendi. Quae autem habent actum essendi, non solum possident eum diversimode, sed etiam cum quadam subordinatione unius ad aliud. Quatenus igitur praescindimus ab hac subordinatione, nomen ens fundat analogiam proportionalitatis propriae. Quatenus non praescindimus ab hac subordinatione, nomen ens fundat analogiam attributionis tum inter substantiam et accidentia, tum inter Creatorem et creaturas, ut in sequenti Thesi videbimus.

Obiect. 2^a. Si ens dictum de substantia et accidentibus esset analogum secundum attributionem, forma a qua denominatur ens, nempe actus essendi, deberet esse extrinseca accidentibus et intrinseca tantum substantiae. Atqui actus essendi est intrinsecus omni enti reali. Ergo nequit dici de substantia et accidentibus secundum analogiam attributionis.

Resp. Dist. sequel. mai. Deberet esse omnino extrinseca accidentibus, *Nego*; deberet esse extrinseca secundum eum gradum perfectionis, quem importat primaria significatio entis, *Conc. Contrad. min.* Esse est intrinsecum accidenti in eo gradu perfectionis, quem requirit secundaria significatio entis, *Conc.* quem requirit eius primaria significatio, *Nego. Nego cons.* Ad habendam analogiam attributionis non requiritur ut forma denominans nomen analogum sit prorsus extrinseca omni analogato secundario; sed sufficit, ut non sit in eo gradu perfectionis, in quo est in principe analogato, et ut conveniat secundariis analogatis in ordine ad analogum princeps.

THESIS IX.

Nomen ens dicitur etiam secundum analogiam attributionis de Deo et creaturis, quatenus hae in linea entis dicunt ordinem dependentiae a Deo.

PRAENOTIONES.

48. *Ens, bonum, sapiens* et alia nomina importantia in *suppositione formalis* perfectiones, quae dicuntur *pure* seu *simplices*, eo quod in sua formalis ratione nullam imperfectionis admixtionem includunt; accipi possunt vel in *sensu formalis eminenti*, quatenus nempe important absolute ipsam plenitudinem perfectionis subsistentis tali nomine designatae (sub quo respectu melius exhiberentur, si vocarentur ipsum esse subsistens, ipsa bonitas subsistens, ipsa sapientia subsistens etc.);

vel in sensu formalis communi communitate analogiae proportionalitatis propriae, quatenus praeclitione secundum quid dicta praescindunt a modo quo hisce nominibus designata perfectio a pluribus possidetur. Quum accipiuntur in sensu formalis eminenti, nequeunt convenire nisi Deo, qui est ipsum esse subsistens, quod importat plenitudinem substantem omnis purae perfectionis. Creaturis autem in tantum convenire possunt in quantum considerantur in ordine dependentiae a Creatore, a quo secundum deficientem aliquem gradum maioris vel minoris participationis has perfections receperunt. Et ideo talia nomina sub hoc respectu dicta de Deo et de creaturis dicuntur secundum analogiam attributionis unius ad alterum, ita ut Deus sit princeps analogatum, creatureae autem sint analogata secundaria.

PROBATAR THESIS.

49. Nomen analogum secundum attributionem est, quod convenit pluribus propter aliquem ordinem ad unum, cui principaliter competit. Atqui nomen *ens*, quum in sensu formalis eminenti importet habentem ipsam plenitudinem perfectionis essendi a quo *omne esse* derivatur in entia per participationem seu in creaturas, dicitur primario et absolute de Deo, secundario autem secundum ordinem dependentiae et participationis dicitur de creaturis. Ergo ens sub hoc respectu consideratum dicitur analogice secundum attributionem unius ad alterum de Deo et creaturis, ita ut Deus sit princeps analogatum, creatureae autem sint analogata secundaria.

50. **Corollarium.** In tantum *ENS acceptum PRO HABENTE IPSAM PLENITUDINEM ESSENDI* praedicari potest secundum analogiam attributionis unius ad alterum de Deo et creaturis; in quantum *ENS acceptum pro EO QUOD SUO MODO HABET ESSE*, praedicari potest de Deo et creaturis secundum analogiam proportionalitatis propriae. Etenim ideo ens potest proportionaliter praedicari de Deo et creaturis, quia *esse existentiae* est perfectio intrinseca cuilibet enti actuali sive creato sive in creato. In tantum autem *esse existentiae* esse potest perfectio intrinseca enti actuali creato, in quantum causari potuit ab ente increato. Tandem ideo *esse existentiae* creatureae causari potuit ab ente increato, quia hoc est *ipsa plenitudo essendi subsistens*.

OBJECTIONES.

51. **Obiect. 1^a.** Si ens diceretur secundum attributionem de Deo et creaturis, deberet dici per prius de Deo quam de creaturis. Sed nomen ens dicitur per prius de creaturis, quia ab his desumitur. Ergo nomen ens nequit dici per attributionem de Deo et creaturis.

Resp. *Dist. sequel. mai.* Ens dici deberet per prius de Deo quoad

rem significatam, *Conc.* quoad modum significandi, idest quoad nominis impositionem, *Nego*, *Contrad. min.* (1).

Obiect. 2^a. Nomina quae dicuntur de aliquo tamquam de causa alterius, dicuntur de eo per posterius; sicut sanum dicitur de medicina quatenus est causa sanitatis. Atqui ens dicitur de Deo, quatenus est creaturis causa essendi. Ergo ens nequit dici per attributionem de Deo et creaturis, ita ut Deus sit princeps analogatum.

Resp. *Dist. mai.* Nomina quae denominantur a tali forma quae neque in eodem gradu neque eminenter est intrinseca cause, *Conc.* quae vel in eodem gradu vel eminenter est intrinseca cause, *Nego*. *Contrad. min.* Deus est talis causa essendi creature, quae contineat eminenter ipsam perfectionem essendi, *Conc.* quae eam nullo modo contineat, *Nego*.

Obiect. 3^a. Quando forma est in diverso gradu intrinseca omnibus analogatis, nomen denominatum a tali forma est analogum secundum proportionalitatem propriam. Atqui ex concessis actus essendi est in diverso gradu intrinsecus Deo et creaturis. Ergo ens dici debet de Deo et de creaturis tantum secundum analogiam proportionalitatis propriae.

Resp. *Dist. mai.* Si analogata considerantur *absolute*, *Conc.* si considerantur *relative* idest secundum varios gradus subordinationis ad invicem, *Nego*. *Conc. min.* *Nego conseq.* Solutio patet ex dictis in Thesi et in Corollario. Distinctio data huic obiectioni habeatur pree oculis ad solvendas similes obiectiones, ex. gr. quod in nostra sententia creature potius quam entia, dici deberent entis entia, nempe Dei; quod non possemus intelligere creature nisi prius intelligeremus Deum etc.

Etenim quum ens considerari possit vel *absolute*, sub qua consideratione praedicatur de inferioribus secundum analogiam proportionalitatis propriae, vel *relative*, sub qua consideratione praedicatur de inferioribus secundum analogiam attributionis; creature quatenus considerantur *absolute* tamquam *habentes suum esse*, dici debent simpliciter entia; et cognosci possunt in seipsis independenter a praevia cognitione Creatoris. Quatenus autem considerantur *relative* seu in ordine ad ipsum ens per essentiam, quod eminenter possidet perfectionem essendi et a quo aliquam essendi participationem recipiunt; recte dicuntur potius entis entia, quam entia, et ideo nomen proprium Dei est *ōv, qui est*, et sub hoc respectu nequeunt cognosci sub formalis relatione creature nisi simul cognoscatur Creator. Sed de his uberior sermo erit in Theologia Naturali.

(1) Cfr. S. Th. 1. p. q. 13. a. 6.